

اتاق بازرگانی
صنایع، معادن و کشاورزی
اصفهان
ISFAHAN CHAMBER OF COMMERCE
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

گزارش اثر کرونا بر سرمایه گذاری

اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

مجری:

واحد پژوهش و بررسی های اقتصادی

شناسنامه پژوهش

نام پژوهش : اثر کرونا بر سرمایه گذاری

کد شناسایی : ۱۱۱۱۱۰۰۰۲۲۱

مجری پژوهش : واحد پژوهش و بررسی های اقتصادی

انتشارات: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

نوبت چاپ: ...

تاریخ انتشار: اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

صاحب امتیاز: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

۱. مقدمه

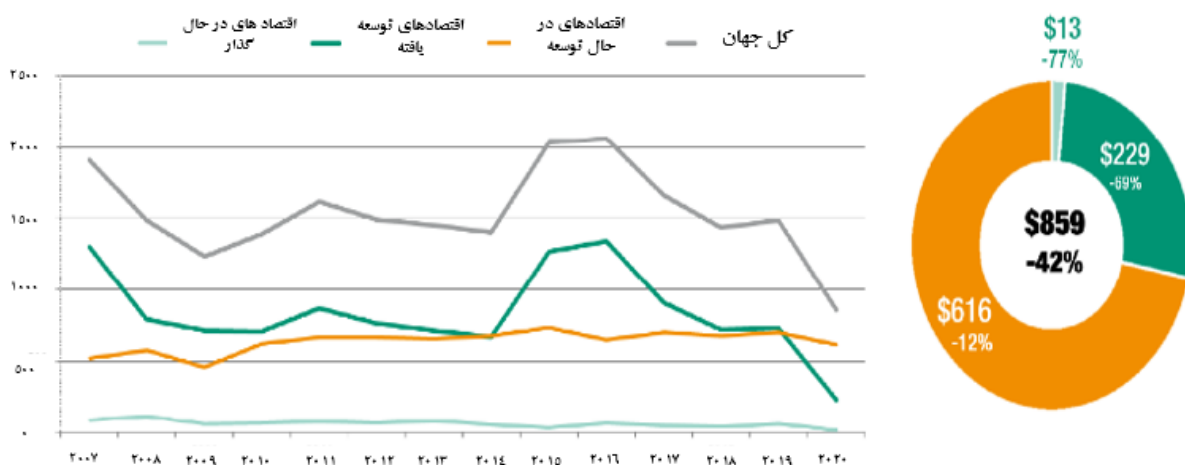
سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهانی در سال ۲۰۲۰ با کاهش ۴۲ درصدی روبرو است و چشم انداز آن همچنان ضعیف است.

بنا به گزارش سازمان جهانی آنکتاد (UNCTAD) عدم اطمینان درباره بیماری همه گیری COVID-۱۹ و فضای سیاست گذاری سرمایه گذاری جهانی همچنان بر جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۲۱ تأثیر خواهد گذاشت. در این مورد، برای کشورهای در حال توسعه، چشم انداز سال ۲۰۲۱ نگرانی بیشتری دارد.

سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهانی (FDI) در سال ۲۰۲۰، حدود ۴۲٪ سقوط کرد، و بر اساس تخمین های اداره نظارت بر روند سرمایه گذاری آنکتاد در ۲۴ ژانویه (دی ماه ۱۳۹۹)، از ۱/۵ تریلیون دلار در سال ۲۰۱۹ به ۸۵۹ میلیارد دلار رسیده است. چنین سطح پایینی آخرین بار در دهه ۱۹۹۰ مشاهده شد و بیش از ۳۰٪ کمتر از سطح سرمایه گذاری پس از بحران مالی جهانی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ است.

علیرغم پیش بینی اقتصاد جهانی برای بهبود در سال ۲۰۲۱، آنکتاد انتظار دارد جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی به دلیل عدم اطمینان در مورد تکامل بیماری همه گیر COVID-۱۹ ضعیف بماند. این سازمان در گزارش سرمایه گذاری جهانی سال گذشته، ۵ تا ۱۰ درصد کاهش سرمایه گذاری مستقیم خارجی را در سال ۲۰۲۱ پیش بینی کرده بود.

جیمز ژان، مدیر بخش سرمایه گذاری UNCTAD، بیان کرده است: "تأثیرات بیماری همه گیر بر سرمایه گذاری ادامه خواهد یافت. سرمایه گذاران احتمالاً سرمایه گذاری های جدید محتاط خواهند بود."

۱. کشورهای پیشرفته با بیشترین آسیب

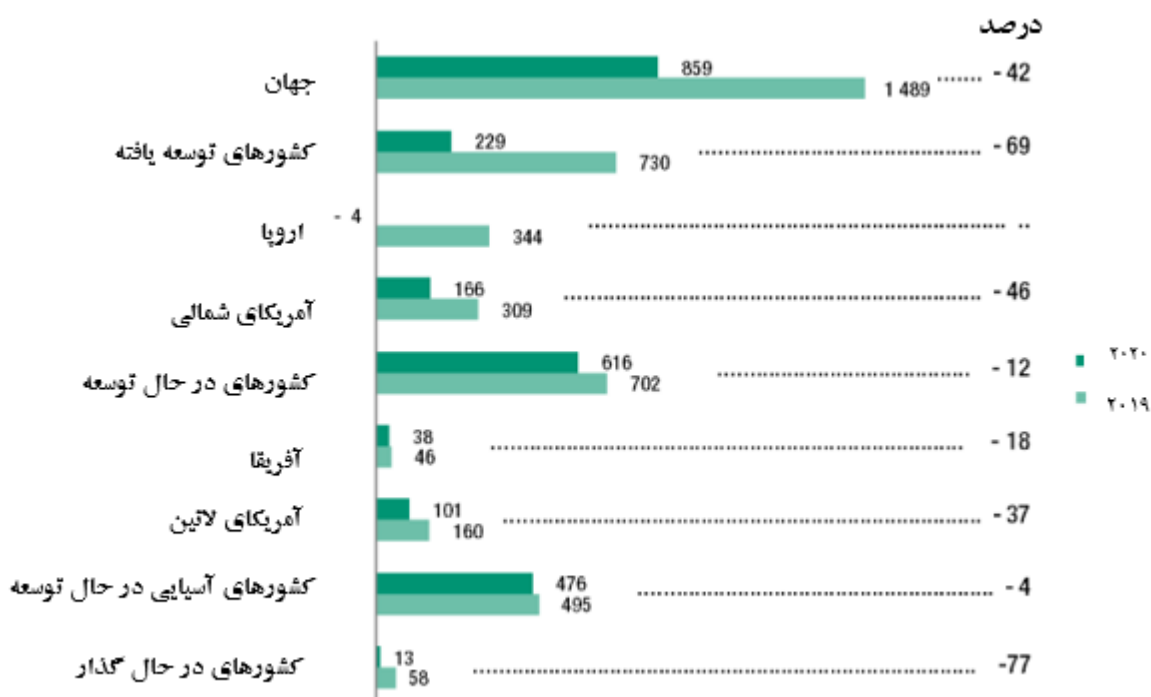
براساس این گزارش، کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای پیشرفته متمرکز شده است، تا جایی که جریان آن با ۶۹٪ کاهش به ۲۲۹ میلیارد دلار برسد. جریان‌ات سرمایه‌گذاری خارجی آمریکای شمالی با ۴۶٪ کاهش به ۱۶۶ میلیارد دلار رسیده است. پروژه‌های سرمایه‌گذاری اعلام شده نیز ۲۹٪ و معاملات مالی پروژه‌ها ۲٪ سقوط کرد. ایالات متحده کاهش ۴۹ درصدی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را ثبت کرده و طبق تخمین‌های انجام شده توسط آنکتاد میزان آن ۱۳۴ میلیارد دلار تخمین زده شده است. این افت در تجارت عمده فروشی، خدمات مالی و تولید صورت گرفت. در آن سوی اقیانوس اطلس، سرمایه‌گذاری به اروپا بسیار کاهش یافت. جریان سرمایه‌گذاری در این منطقه با دو سوم کاهش تا ۴ میلیارد دلار کاهش یافته است و در انگلستان، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به صفر رسید. اما عملکرد کلی FDI اروپا در چند منطقه، روند خوبی داشته است. به عنوان مثال، سوئد شاهد دو برابر شدن جریان از ۱۲ میلیارد دلار به ۲۹ میلیارد دلار بود. همچنین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به اسپانیا نیز به لطف چندین خرید مانند سهام خصوصی از ایالات متحده آمریکا، ۵۲٪ افزایش یافت. در میان سایر اقتصادهای توسعه یافته، جریان‌ات سرمایه‌گذاری خارجی به استرالیا کاهش یافت (با ۴۶٪ کاهش به ۲۲ میلیارد دلار) اما ژاپن (از ۱۵ میلیارد دلار به ۱۷ میلیارد دلار) افزایش یافت.

۲. اقتصادهای در حال توسعه

گرچه جریان مستقیم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورهای در حال توسعه با ۱۲٪ کاهش به ۶۱۶ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود، اما این کشورها ۷۲٪ از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (بالاترین سهم ثبت شده) را در اختیار دارند.

این کاهش در مناطق در حال توسعه بسیار ناهموار بوده است: ۳۷- درصد در آمریکای لاتین و کارائیب، ۱۸- درصد در آفریقا و ۴- درصد در کشورهای در حال توسعه آسیا. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورهای در حال گذار با ۷۷ درصد کاهش به ۱۳ میلیارد دلار رسیده است. با دید جداگانه به کشورها، چین بزرگترین دریافت‌کننده سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان بوده است که با افزایش ۴ درصدی، میزان سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور در سال ۲۰۲۰ به ۱۶۳ میلیارد دلار به عنوان یک غول آسیایی رسیده است. صنایع با فناوری پیشرفته در این کشور، در سال ۲۰۲۰، ۱۱ درصد افزایش داشته است و فرآیند ادغام و تملیک (M&As)^۱ حدوداً ۵۴ درصد

افزایش یافته است که بیشتر در صنایع ICT و داروسازی است. بازگشت رشد مثبت تولید ناخالص داخلی (۲/۳ درصد) و برنامه تسهیل سرمایه گذاری هدفمند دولت چین به ثبات سرمایه گذاری در این کشور پس از قفل سرمایه گذاری کمک کرد. کشور هند، اقتصاد مهم دیگر در حال ظهور نیز رشد مثبت ۱۳ درصدی را ثبت کرده است که با سرمایه گذاری در بخش دیجیتال افزایش یافته است.

نمودار ۲. جریان سرمایه گذاری خارجی به تفکیک مناطق (میلیارد دلار)

منبع: تخمین های اولیه انکتاب

۳. سرمایه گذاری مستقیم خارجی و شاخص نااطمینانی ناشی از بیماری های همه گیر جهانی

عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر از گذشته تا کنون همواره به شدت بر اقتصاد جهان تأثیر گذاشته است. گارت^۲ (۲۰۰۸) با استفاده از شواهد رسانه های چاپی در سال ۱۹۱۸ و مقالات پژوهشی درباره اثرات کوتاه مدت و بلند مدت بیماری همه گیر آنفلوآنزا در سال ۱۹۱۸ بحث می کند و بیان می کند همه گیری در سال ۱۹۱۸ تأثیرات منفی بر رفتار مصرف کننده، پس انداز، سرمایه انسانی بلند مدت، درآمد و سرمایه گذاری داشته است. همچنین لی و مک کین^۳ (۲۰۰۴) هزینه های اقتصادی جهانی سندرم تنفسی حاد شدید (SARS) را در سال ۲۰۰۳ تخمین زده اند. برآورد نویسندگان نشان می دهد که هزینه های اقتصادی بیماری سارس در سال ۲۰۰۳ حداقل ۴۰

^۲ Garrett

^۳ Lee and McKibbin

میلیارد دلار است. لی و مک کیین (۲۰۰۴) بر تأثیرات بیماری سارس بر تغییرات رفتار انسان در فعالیتهای اقتصادی تأکید می کنند و بیان می کنند هزینه بالای بیماری سارس با ضرر و زیان سرمایه گذاری و تغییر در هزینه ها همراه بوده است.

در سال ۲۰۱۴، طولانی ترین و بزرگترین شیوع بیماری ویروس ابولا در آفریقای غربی اتفاق افتاد. طبق برآوردهای شبکه های جهانی توسعه ی ملل متحد^۴ (UNDG) در سال ۲۰۱۵، همه گیری ابولا منجر به یک شوک منفی اجتماعی-اقتصادی در ۱۵ اقتصاد آفریقای غربی شده است. از دست دادن ۱/۲ درصد در تولید ناخالص داخلی منطقه غرب آفریقا به دلیل شیوع بیماری ابولا، یک چالش بزرگ در بهبود اقتصادهای آسیب دیده بود که در آن بیشتر مردم زیر بار درآمد متوسط ۱/۳۳ دلار در روز زیر خط فقر زندگی می کردند.

برای مهار یک بیماری همه گیر مانند بیماری همه گیر ویروس کرونا در سال ۲۰۱۹ (COVID-۱۹)، اقدامات مختلفی از جمله تعطیلی مشاغل و ایجاد فاصله اجتماعی برای نجات جان افراد اعمال شد. بنابراین، اقدامات انجام شده برای مهار این ویروس، باعث عدم اطمینان در فعالیتهای اقتصادی و در نتیجه پیامدهای منفی اجتماعی، اقتصادی، مالی و سیاسی آن می شود (برودور و همکاران^۵ ۲۰۲۰؛ فرناندس^۶ ۲۰۲۰؛ تیسدل^۷ ۲۰۲۰).

تا قبل از سال ۲۰۲۰، هیچ شاخصی برای اندازه گیری عدم قطعیت و نااطمینانی ناشی از بیماری های همه گیر ایجاد نشده است. اما با محاسبه ی شاخص عدم اطمینان، نگرانی های بیشتری را در مورد عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر در سراسر جهان می توان نشان داد. به عنوان مثال، بیکر و همکاران^۸ (۲۰۱۶) برای اولین بار شاخص نااطمینانی سیاست اقتصادی^۹ (EPU) را برای سنجش عدم اطمینان ناشی از تغییر در سیاست های اقتصادی ۱۲ کشور در سال ۲۰۱۶ و سپس ۲۶ کشور در سال ۲۰۲۰ معرفی کردند. با این حال، ضعف عمده ی این شاخص آن است که برای تعداد محدودی از کشورها (بیشتر اقتصادهای پیشرفته) در دسترس است. در سال ۲۰۱۸، اهری و همکاران^{۱۰} شاخص نااطمینانی جهانی^{۱۱} (WUI) را محاسبه کردند که به طور کلی عدم اطمینان اقتصادی و سیاسی را برای ۱۴۳ کشور از جمله اقتصادهای پیشرفته، نوظهور و کم درآمد اندازه گیری می کرد. بیماری همه گیر COVID-۱۹ که در دسامبر ۲۰۱۹ آغاز شد، نگرانی های عدم اطمینان را تسریع کرد، که منجر به محاسبه ی شاخص

^۴ United Nations Development Programme

^۵ Brodeur et al

^۶ Fernandes

^۷ Tisdell

^۸ Baker et al

^۹ Economic Policy Uncertainty

^{۱۰} Ahir et al

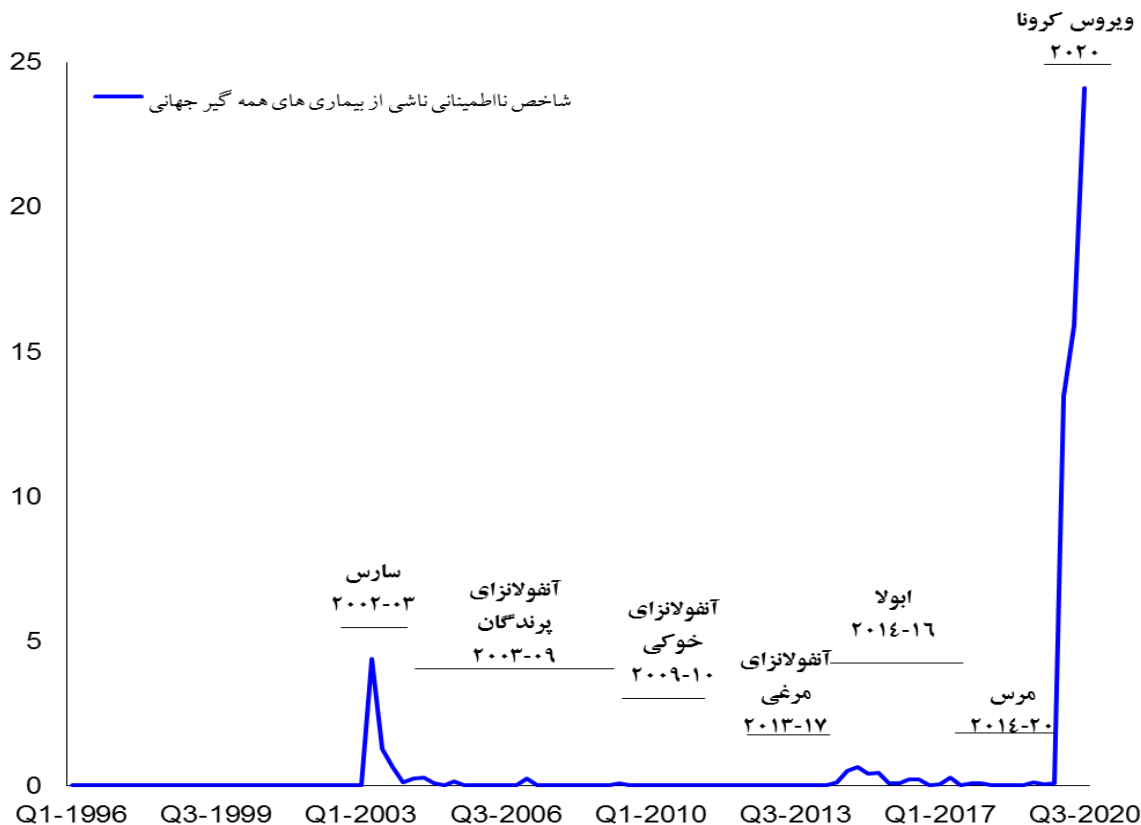
^{۱۱} World Uncertainty Index

جدید نااطمینانی همه گیری جهانی^{۱۲} (WPUI) در سال ۲۰۲۰ شد. تفکیک نااطمینانی ناشی از بیماری های همه گیر (WPUI) از نااطمینانی کل (WUI) به محققان و سیاست گذاران اجازه می دهد تا به طور خاص تأثیرات بیماری های همه گیر تهدید کننده سلامت جامعه را بر اقتصاد ارزیابی کنند.

عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر جهانی در سال های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به دلیل بیماری همه گیر کرونا سرعت گرفت. همانطور که گفته شد، لین تو هو و کریستوفر گان (۲۰۲۱) با اقتباس از مطالعه ای اهیر و همکاران (۲۰۱۸) شاخص WPUI را در سطح جهانی و کشوری در سال ۲۰۲۰ معرفی نمودند تا عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر جهانی مانند سارس، آنفلوآنزای مرغی، آنفلوآنزای خوکی، ابولا، آنفلوآنزا، سندرم تنفسی خاورمیانه (MERS) و ویروس کرونا را نشان می دهد. مقدار بالاتر این شاخص نشان دهنده سطح بالاتری از عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر است. شاخص WPUI بازتاب دهنده فراوانی های کلمه "عدم اطمینان" است که فقط به بیماری های همه گیر تهدید کننده سلامت در گزارشات واحد اطلاعات اکونومیست^{۱۳} (EIU) مربوط می شود. به عبارت دیگر، شاخص WPUI عدم قطعیت همه گیر یا عدم اطمینان خاص ناشی از همه گیری های جهانی مانند SARS، آنفلوآنزای مرغی، آنفلوآنزای خوکی، ابولا و COVID-۱۹ را اندازه گیری می کند. نمودار ۱ سطوح شاخص WPUI مربوط به بیماری های همه گیر مختلف را از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ نشان می دهد. سطح عدم اطمینان ناشی از بیماری همه گیر کرونا بی سابقه است و در ۲۵ سال گذشته بدترین بوده است.

^{۱۲} World Pandemic Uncertainty Index

^{۱۳} Economist Intelligence Unit

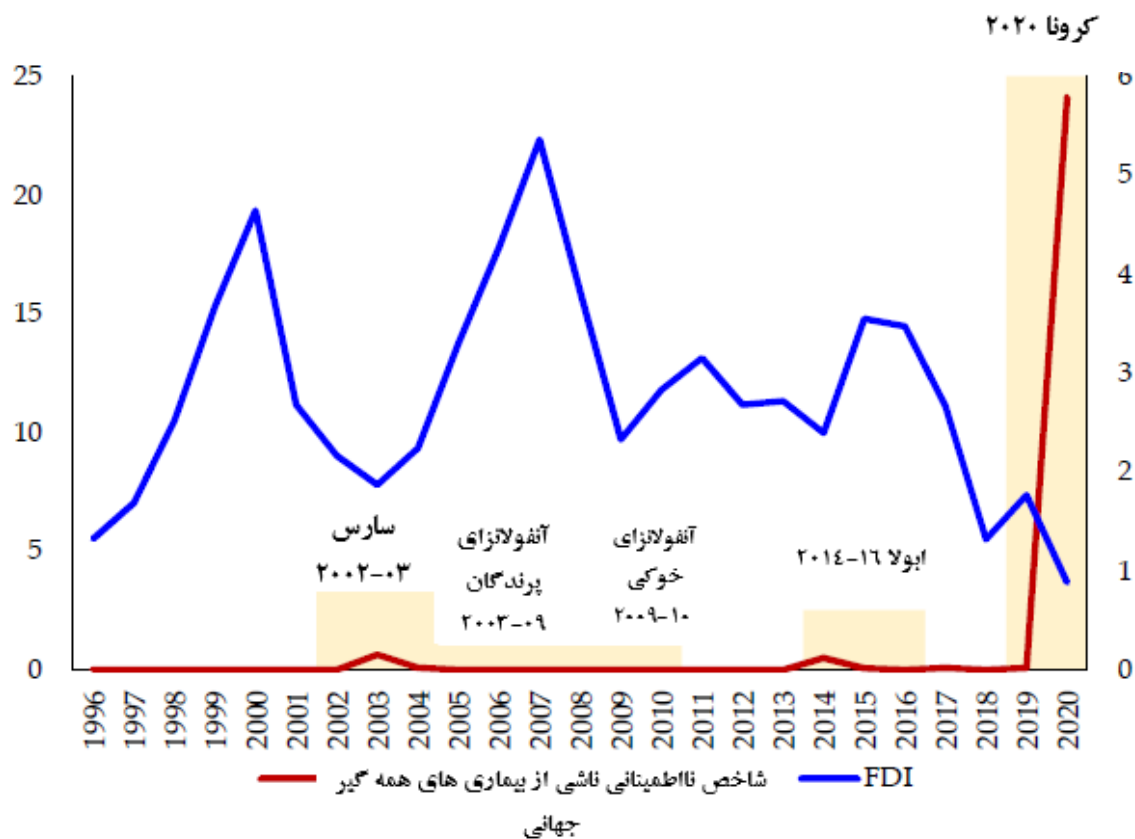

نمودار ۳. شاخص نااطمینانی ناشی از بیماری های همه گیر جهانی

منبع: تخمین های مطالعه لین تو هو و کریستوفر گان (۲۰۲۱)^{۱۴}

مطالعه ی لین تو هو و کریستوفر گان (۲۰۲۱) در این مورد نشان می دهد که نااطمینانی ناشی از بیماری همه گیر باعث کاهش جریان خالص سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سرتاسر جهان از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۹ شده است. این یافته ها نشان می دهد که رفتار شرکت های بین المللی به طور قابل توجهی تحت تأثیر عدم اطمینان ناشی از بیماری های همه گیر است، که به همین دلیل جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی به کشورهای میزبان با بروز بیماری های همه گیر، به ویژه در اقتصادهای در حال ظهور در آسیا و اقیانوسیه، کاهش یافته است. این کاهش سرمایه گذاری مستقیم خارجی به این معنی است که کشورهای میزبان ممکن است با سطح بالاتری از بیکاری و انقباض اقتصادی روبرو شوند. بنابراین، به عنوان مثال، کشورهای نوظهور در آسیا و اقیانوسیه علاوه بر تصمیم سیاستی فوری به موارد همه گیر مانند اقدامات در مورد مهار بیماری، باید اقدامات مالی و پولی را برای حمایت از سرمایه گذاران خارجی در بلند مدت اجرا کنند.

^{۱۴} Linh Tu Ho and Christopher Gan

نمودار ۴. شاخص نااطمینانی ناشی از بیماری های همه گیر جهانی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی

منبع: تخمین های مطالعه لین تو هو و کریستوفر کان (۲۰۲۱)

منابع:

Ahir, Hites, Nicholas Bloom, and Davide Furceri. ۲۰۱۸. Stanford Mimeo.

Ho, L. T., & Gan, C. (۲۰۲۱). Foreign Direct Investment and World Pandemic Uncertainty Index:

Do Health Pandemics Matter?. *Journal of Risk and Financial Management*, ۱۴(۳), ۱۰۷.

<https://unctad.org/news/global-foreign-direct-investment-fell-۴۲-۲۰۲۰-outlook-remains-weak>